

УДК (94(478)“1497/1499”

Михайло ЧУЧКО

**ОБОРОНА СУЧАВИ (24 вересня – 19 жовтня 1497 р.):
З ІСТОРІЇ ПОЛЬСЬКО-МОЛДАВСЬКОЇ ВІЙНИ 1497 – 1499 рр.**

Стаття присвячена одному з важливих епізодів польсько-молдавської війни 1497 – 1499 років – обороні столиці Молдавського воєводства м. Сучави (24 вересня – 19 жовтня 1497 р.) від війська польського короля Яна Ольбрахта. У публікації розглянуто заходи молдавського воєводи Штефана Великого щодо укріплення свого «стольного града» під час польського вторгнення до Молдавії. Висвітлено обставини взяття в облогу Сучави військом короля. Описано дії, вжиті сучавським портарем Лукою Арбуре щодо оборони фортеці від нападників. Проаналізовано наслідки успішних дій оборонців Сучави в справі подальшого перехоплення Штефаном Великим стратегічної ініціативи у війні з Яном Ольбрахтом та вигнання з території Молдавської землі польського війська.

Ключові слова: Молдавське воєводство, Польща, польсько-молдавська війна, портар, облога, військо

Михайло ЧУЧКО

**ОБОРОНА СУЧАВЫ (24 сентября – 19 октября 1497 г.):
ИЗ ИСТОРИИ ПОЛЬСКО-МОЛДАВСКОЙ ВОЙНЫ 1497 – 1499 гг.**

Статья посвящена одному из важных эпизодов польско-молдавской войны 1497 – 1499 годов – обороне столицы Молдавского воєводства г. Сучавы (24 сентября – 19 октября 1497 г.) от войска польского короля Яна Альбрехта. В публикации рассмотрены меры молдавского воєводы Стефана Великого по укреплению своего «стольного града» во время польского вторжения в Молдавию. Освещены обстоятельства взятия в осаду Сучавы войском короля. Описаны действия, предпринятые сучавским портарем Лукой Арбурэ относительно обороны крепости от захватчиков. Проанализированы последствия успешных действий защитников Сучавы в деле дальнейшего перехвата Штефаном Великим стратегической инициативы в войне с Яном Альбрехтом и изгнания с территории Молдавской земли польского войска.

Ключевые слова: Молдавское воєводство, Польша, польско-молдавская война, портарь, осада, військо.

Mykhaylo CHUCHKO

**DEFENSE OF SUCHAVA (1497, september 24th – october 19th):
FROM THE HISTORY OF POLISH -MOLDAVIAN WAR IN 1497 – 1499**

The article deals with one important episode during the Polish-Moldavian war (1497 – 1499) – defense the capital of the Moldavian voivodeship Suchava against the polish army of the king Yan Albert from September 24th till Oktober 19th, 1497. The published work contemplates measures of the Moldavian Vojevoda Stefan the Great on fortifying his capital after polish invasion into Moldavia. The

author enucleates the conditions of surrounding Suchava by polish army. Article describes activity of Burg graph Luka Arbure at the defense of the capital. The publication analyzes the consequences of the successful tactic in the Suchava and following strategic war initiative by Stefan and proscription of the polish army from the Moldavian territory.

Key words: Moldavia, Poland, the polish-moldavian war, Burg graph, a siege, an army.

Питання вивчення історії Буковини в контексті воєнно-політичного протистояння між Молдавським воєводством, яке володіло буковинським краєм з другої половини XIV ст., і Польщею, котра прагнула встановити у південно-східній Європі свою гегемонію, продовжують залишатися важливою історіографічною проблемою. Все більше усвідомлюється значення його подальшого дослідження для розуміння загальних закономірностей розвитку міжнародних відносин у Карпато-Балканському регіоні в епоху пізнього Середньовіччя. Особливу увагу дослідників привертала подія польсько-молдавської війни 1497 – 1499 рр., серед них: похід польського короля Яна Ольбрахта на Молдавію в 1497 р., облога поляками Сучави і, мабуть найбільше, битва в Козминській Буковині. При цьому, дослідниками розглядалися не лише певні конкретно-історичні сюжети, але й робилися певні узагальнення. Зокрема, це можна простежити в історичних працях Й. Енгеля, В. Шмідта, А. Ксенопола, Е. Фішера, Н. Йорги, Р. Росетті, К. Джуреску, Ш. Папакості, А. Хусара, А. Боржемського, Ф. Паппа, Й. Чаманської, О. Масана, О. Балуха, В. Статі та ін. [11-36].

Проте, не всі моменти польсько-молдавської війни 1497 – 1499 рр. були докладно розглянуті в історіографії. Прикладом такої недостатньо висвітленої події з історії цього воєнного конфлікту може служити трижнева оборона (з 24 вересня до 19 жовтня) воєводської фортеці в Сучаві від війська польського короля Яна Ольбрахта під час його походу на Молдавію в 1497 р. Більш докладний розгляд цього епізоду в контексті воєнно-політичних подій 1497 – 1499 рр. і є метою даної статті.

Як відомо, молдавський воєвода Штефан III Великий (1457 – 1504 рр.), подібно до інших господарів Молдавської землі, хоча й визнавав себе васалом польського короля, не полишав нагоди нагадати володарям Польщі про їхній давній борг – заставлене королем Владиславом II Ягеллом воєводі Петру Мушату Покуття за грошову позику, надану ним польському сюзерену ще в 1388 р., що й було записано у відповідній грамоті, виданій в Сучаві [8, с.78]. До речі, ця грамота стала також першим молдавським документом, у якому згадувалося місто Сучава, під мурами котрої пізніше, під час великого польського походу проти Молдавії у другій половині 1497 р., приводом до якого послужили молдавські претензії на Покуття, польський король втратив стратегічну ініціативу. Але цьому передувала низка логічно пов'язаних між собою подій.

Молдавський воєвода
Штефан Великий
(мініатюра в тетраєван)

Штефаном III за події 1490 – 1492 рр., усунути його від влади і включити Молдавію до коронних земель, а також відвоювати у турків Кілію та Акерман (Білгород). З метою узгодження своїх дій навесні 1494 р. Ян Ольбрахт зустрівся у м. Левочі (Словаччина) зі своїми братами, королем Угорщини Владиславом II (Уласло), а також Великим литовським князем Олександром та найменшим Сигізмундом (саме його запропонував посадити на молдавський престол король Польщі) [5, с.146]. Колишній наставник польського короля Яна Ольбрахта італієць Філіп Буонаккорсі Каллімах переконував братів, що захоплення Молдавського воєводства дозволить створити у Східній Європі потужний блок країн на чолі з представниками Ягеллонської династії, який протистоятиме як туркам, так і іншим ворогам [36, с.375; 34, с.72; 33, с.234]. Проте угорський король Владислав II, який був сюзереном Штефана III, рішуче виступив проти ідеї усунення його від влади в Молдавії і зажадав, щоби антиосманський похід відбувався у порозумінні й співпраці з молдавським господарем [19, с.130]. Вимушений погодитися з позицією брата Ян Ольбрахт, однак, почав здійснення своєї ідеї власними силами [23, с.9-13; 13, с.61].

У березні 1489 р. Польща уклала мирну угоду з Османською імперією, визнавши за турками захоплені ними молдавські фортеці Кілія і Четатя-Албе (Білгород) [15, с.28]. Це призвело до загострення відносин між молдавським воєводою та польським королем, котрий як сюзерен повинен був відстоювати територіальну цілісність держави свого васала. Влітку того ж року господар Штефан III уклав угоду з угорським королем, визнавши сюзеренітет Угорщини над Молдавією. Угорці передали господарю як васалу два замки у Трансильванії – Чічо з 60 селами та Балту на Малій Тирнаві [24, с.58].

Влітку 1490 р., нагадуючи про заставу по грошовому боргу Владислава Ягелли, молдавський воєвода знов заявив про свої претензії на Покуття. Момент був більш ніж зручний, оскільки у 1490 – 1491 рр. покутськими повітами пройшлися повстанські загони «Мухи з Волощини» [33, с.234; 15, с.28]. Влітку 1492 р. до Галичини та Поділля вступили молдавські війська на чолі з сином Штефана Олександром [13, с.61].

Новий король Польщі Ян Ольбрахт (1492 – 1501 рр.) прагнув порухатися зі

У 1496 р. розпочалися галасливі приготування поляків до війни з османами. Отримав пропозицію взяти в ній участь і молдавський воєвода. Будучи добре поінформованим про таємні плани Яна Ольбрахта учасником родинного з'їзду Ягеллонів у Левочі трансильванським воєводою Б. Драгффі (Бирток), з яким Стефан III перебував у родинних стосунках, він, розуміючи всю небезпеку становища, висловив згоду долучитися до «чорноморського» походу польського короля, але вимагав, щоб коронне військо рухалося до причорноморських фортець лівим берегом Дністра. Одночасно господар поінформував про початок чорноморської виправи сілістрійського санджакбея [13, с.61].

Після того як коронне військо вирушило в похід на Кілію і Акерман, перший обмін послами не виказав ворожих намірів польського короля щодо Стефана, навпаки, як свідчить автор «Бистрицького літопису», Ян Ольбрахт молдавського посланця вистірника Ісака «прият дари любезно и съ чистия и миром паки отпусти поклицаря до господина Стефана воєвода» [3, с.31].

Проте, коли у середині серпня 1497 р. польське військо форсувало Дністер біля Михальчєго, вище Городенки, а потім перетнуло кордон Молдавії, молдавські посланці логофет Іон Теутул та вистірник Ісак, які

Польський король
Ян Ольбрахт
(мал. Марчелло Баччіареллі)

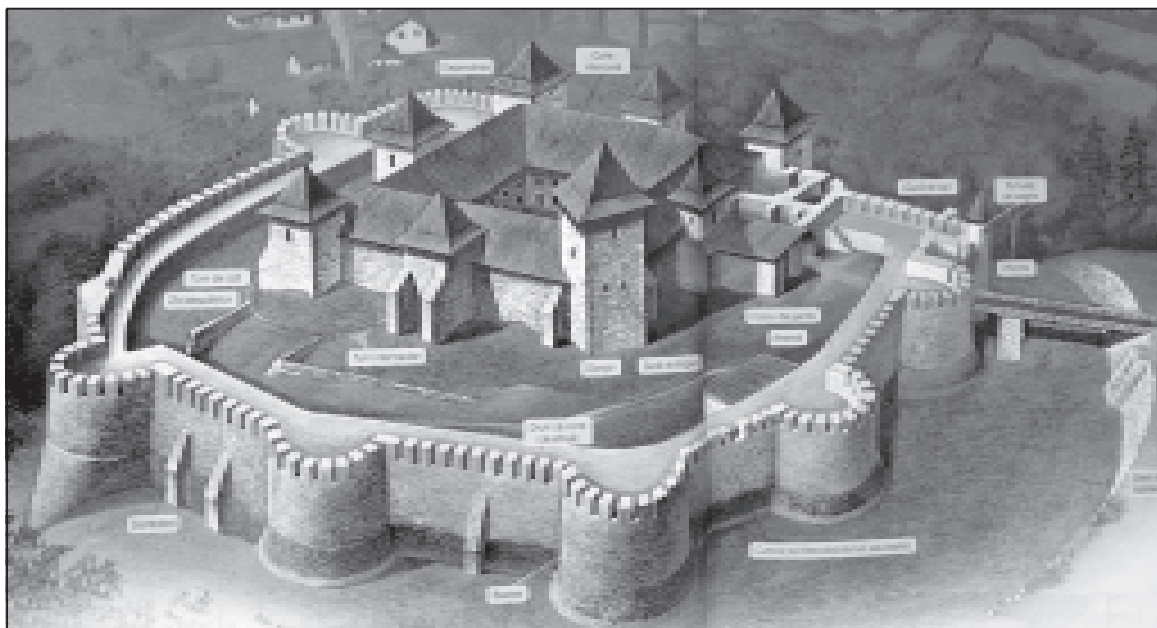

Польське військо

з'явилися в таборі Яна Ольбрахта у Кіцмані з вимогою від воєводи покинути межі Молдавської землі, були заарештовані і відправлені до Львова [5, с.146; 3, с.31; 9, с.51]. У Штефана III розсіялися останні сумніви щодо справжніх намірів короля. Після цього, за словами молдавського літописця, він «повеля събратися вьсей войсць своей у Романов тръгу [...]. А до толь господинь Стефан воевода утврьди и управи стража и посла их против лъхов на брод Чорновском тръгу на Прути ряку. А сам господинь Стефан воевода, коли били аугуста мьсяца 27 вь недьль, он сихал от Сучави до войсць своей, до Романов тръгу. И вь ть день приведоша ему от стража 6 лъхов. И тако 3 лъхи посла до царь турского, а другия же отвъсити повелъ» [3, с. 31].

11-12 вересня у місцевості «Хадір» (біля Тарасівців) війську короля таки вдалося форсувати Прут і воно попрямувало у напрямі м. Серет. 18-20 вересня поляки подолали р. Сірет і через чотири дні стали під Сучавою, розташувавшись чотирма окремими таборами [13, с.63; 34, с.75]. Сталося це, як свідчить автор «Бистрицького літопису», «въ неделе, еже есть мьсяца септемвриа 24» [3, с.31-32]. Воєвода Штефан, який ще 27 серпня покинув місто, вирушивши збирати основні сили до Роману, звелів забрати всі запаси продовольства та худобу навколо [9, с.52]. Вся околиця стала подібна до пустелі. Столичну фортецю велів закрити та тримати облогу, оборону було доручено сучавському портарю Луці Арбуре [34, с.75; 26, с.71].

Сучава була тоді значним за розмірами, багатолюдним містом з добре укріпленою фортецею, яка, за свідченням Д. Кантеміра, була «розташована на плоскому узвишші біля річки Сучава, котра, мабуть, і дала цьому місту назву; місто оточували стіни і глибокі рови. На підвищеній

Воєводська фортеця в Сучаві (реконструкція за М. Шлапак)

рівнині розташовувалися досить великі передмістя. Окрім палаців господаря та знаті, там налічувалося сорок кам'яних церков і багато дерев'яних, а також шістнадцять тисяч приватних будинків» [2, с.23]. Жінки, діти та старі покинули місто, у пошуках безпечного місця виїхали також вірмени, які заселяли передмістя. Залишилися лише здорові чоловіки, які зачинилися у фортеці [34, с.78].

Фортеця воєводи (Cetatea de Scaun) була збудована на уступі гори, що вивищується над містом і заплавою річки Сучави, тому її оборона не становила великих труднощів. Природно захищена крутими схилами уступу, на якому вона підноситься, та штучним глибоким оборонним ровом, що відокремлює її від плато, фортеця, котру звів ще в кінці XIV ст. господар Петру Мушата, стала одним з найбільш грізних укріплених пунктів на території Молдавії.

Найголовніша і найдавніша частина фортеці складалася з чотирикутного укріплення з квадратними бастіонами на кутах і посередині стін. Хоча вона й не збереглася повністю (північна частина обвалилася через недостатню стійкість ґрунту), розміри фортеці можна встановити з достатньою точністю. Довжина її близько 40 м, а ширина – 36 м; середня товщина стін – 2 м. У первісному вигляді, який тепер можна встановити лише в загальних рисах, бо план фортеці неодноразово зазнавав змін, вона була оточена великим захисним ровом завширшки 30 м., настільки глибоким, що його було важко перейти. Цей рів був викопаний на деякій відстані від фортечної стіни, так що між ним і муром залишилася смуга землі нерівної ширини, головним призначенням якої, звичайно, було забезпечити пересування навколо фортеці. У тому вигляді, як вона була первісно побудована, воєводська фортеця існувала протягом багатьох десятиліть, принаймні з двох причин: її виняткової потужності, через що вона не потребувала зміцнення, і політичної нестабільності в країні, що тривала до середини XV ст. Саме з цих причин господарі не проводили великих робіт із реконструкції фортечних укріплень.

Лише за часів правління воєводи Штефана Великого замки Молдавської землі, особливо «престольний град» в Сучаві, зазнали значних реконструкцій, викликаних початком широкого застосування артилерії при облозі укріплених пунктів. В основному перебудова Сучавської фортеці звелася до побудови дуже потужної зовнішньої лінії стін, товщина яких у кінцевій фазі перевищувала 3,5 м. У першій фазі, пов'язаній з подіями 1476 р., коли Сучава пережила першу облогу з боку османського війська на чолі з султаном Мехмедом II, зовнішні укріплення склалися зі стіни завтовшки 1,50 м, що оточувала фортецю кільцем. Хоча на ній було багато бастіонів, ця стіна не цілком відповідала вимогам оборони, через те що квадратні вежі не підходили для установки на них важкої артилерії. Тому були здійснені заходи щодо додаткового зміцнення зовнішньої стіни, до якої добудували ще більш товсту стіну з напівкруглими вежами. Стіна значної товщини і особливо напівкруглі башти додавали фортеці

виняткової міцності, чим пояснюється успішний опір захисників фортеці під час чергової облоги молдавської столиці османськими військами в 1485 р. [28, с.166-167; 35, с.93, 95, 121, 123].

Польський король, перш ніж почати облогу Сучави, відпустив усіх полонених, що потрапили йому до рук, намагаючись таким чином схилити на свій бік молдавських бояр, проте ті не піддалися [23, с.29-30].

Через два дні, 26 вересня, за свідченням автора «Бистрицького літопису», «въ вторник къ вечерю», поляки «начяша рвати град Сучавский» [3, с.32]. Обстріл укріплень тривав удень і вночі, але якихось особливих результатів не дав, оскільки ще раніше Штефан зміцнив укріплення столиці [9, с.52], зробив необхідні запаси, а сучавський портар Лука Арбуре уміло керував обороною [27, с.236; 33, с.236].

Поки поляки за всіма правилами тодішнього військового мистецтва тримали в облозі воеводську фортецю, «рваша 3 недѣли, день и ношь и ничто же не доспяша» [3, с.32], господар Штефан, який стояв під Романом, звернувся за допомогою до князя Трансильванії Б. Драгффі (Биртока), валаського воеводи Раду та турків [33, с.236].

Гарнізон фортеці, який мав достатньо провіант та засобів до оборони, витримував усі атаки коронного війська, бо як засвідчував польський

хроніст Б. Ваповський, молдавани «також мали гармати й багато іншого спорядження» [10, с.183]. Поляки не досягли бажаного успіху навіть тоді, коли їм вдалося зробити в частині муру пролом [23, с.30]. Молдавська залога, якою командував Л. Арбуре, відремонтувала фортечну стіну, закривши у нічний час отвір «міцними дубовими колодами, землею й іншими перепонами» [10, с.183]. Не допомогли польському війську й дві важкі бомбарди, одну з яких, за свідченням Б. Ваповського, тягнуло 40, а іншу – 50 коней [10, с.183].

Облога затягувалася, а Штефан за допомогою своєї легкої кінноти відтяв противнику все постачання з Польщі, забираючи усе, що призначалося для табору [23, с.32]. За таких обставин здавалося, що ті, хто обстрілював місто з великих гармат, оточивши свої табори для захисту возами, опинилися, за словами Б. Ваповського, «самі в облозі, почавши відчувати себе голодними, оскільки прилеглі місця були позбавлені харчів і голод дошкуляв як людям, так худобі» [10, с.183].

Сучавський портар Лука Арбуре (фреска в монастирі Арбуре)

Коли постачання з Польщі припинилося, Ян Ольбрахт вирішив вислати на південь країни значні сили, щоб вони реквізували провіант, оскільки в околицях Сучави нічого не залишилося ще перед початком облоги. При цьому доходило до кровопролитних боїв з молдавським військом, яке намагалося перешкодити намірам поляків. У період від 26-го вересня до 16-го жовтня в район Нямца та Котнара з боку поляків і були вислані значні сили, для того щоб роздобути харчі. Один із таких великих польських загонів, що просунувся до Нямца, зазнав важкої поразки в лісі Браніште, що неподалік замку [23, с.32-33].

В цей час, за свідченням літописців, на допомогу воєводі Штефану, який у Романі збирав «велике військо» з усієї землі [9, с.52; 16, с.65], прибула допомога «от краля угрський, нареченний Ласльу, иже бьше брат Алберту, кралю ладскому, 12 тисащ вои. И съ ними бьше Бирток, воєвода ардялский, иже и сватия бя Бирток воєвода съ Стефаном воєводом» [3, с.32]. Вісім тисяч воїнів надіслав валаський воєвода Раду [33, с.237; 29, с.483]. У табір Штефана прибули також двотисячний загін турків на чолі з Балі-беєм Малкоч-оглу та кілька тисяч татар [20, с.175; 33, с.237; 22, с.71].

Склалися умови для переходу молдаван у контрнаступ, але трансильванський воєвода порадив Штефану укласти з польським королем перемир'я [12, с.88]. «И господинь Стефан воєвода, – як зазначає літописець, – едва воля его сътвори на съмирение. И тако Бирток посла свои послы до краль лядского» [3, с.32]. Ваповський говорить, що Штефан пішов на замирення з поляками нібито через те, що шпигуни господаря сповістили його про те, що в мурі Сучавської фортеці пробито пролом і гарнізон довго не зможе її втримати [10, с.184].

Молдавські воїни другої половини XV ст.

Тим часом у таборі голодуючого польського війська під Сучавою почалися хвороби. На «февру» (малярію) захворів навіть король [13, с.63]. Шляхта ремствувала, нарікаючи на королівського радника Ф. Буонакорсі Каллімаха, який вважався винуватцем цієї авантюри, і вимагала повернення на батьківщину [36, с.378]. Після трьох тижнів облоги знесиленого хворобою Яна Ольбрахта охопили сумніви щодо подальшої перспективи молдавської кампанії [23, с.34].

Отож, коли в польському таборі з'явилися посланці Б. Драгффі, які від імені угорського короля висунули перед Яном Ольбрахтом вимогу покинути Молдавію, пригрозивши розривом відносин Угорщини з Польщею, той змушений був відмовитися від своїх намірів та вирішив повернути своє військо назад [30, с.552]. Одночасно через угорських послів він намагався провести зі Штефаном мирні переговори, які, однак, не призвели до остаточного результату.

Коли згоди не було досягнуто, вирішили укласти лише тимчасове кількомісячне перемир'я, причому як умову Штефан висунув перед Яном Ольбрахтом вимогу зняти з Сучави облогу і покинути Молдавію тим самим шляхом, яким польське військо прибуло в країну [23, с.34-35].

Тансілванського воєводу Б. Драгффі, який відіграв головну роль у справі замирення, воєвода Штефан, за словами молдавського літописця, «погостивь и даровав [...] съ великими и многими дарами, и отпусти его въсвояси» [3, с.32].

Після оголошення перемир'я польський король наказав військам відступати. Відступ, як зазначає молдавський літописець Г. Уреке, почався 19 жовтня [9, с.53]. 22 жовтня останні польські підрозділи покинули табір під Сучавою. Відхід війська відбувався чотирма окремими колонами.

Відступаючи у напрямі Польщі, передові колони коронного війська, перейшовши 22-23 жовтня р. Сірет, замість іти старим шляхом, попрямували на північ, до Козминського лісу або як його ще називали – Буковини [21, с.149]. За ними пішла решта королівського війська [13, с.64]. Тоді, як пише автор «Бистрицького літопису», «разгневає Стефан воєвода и погна въсяд их съ своими вои и съ двѣ тисящъ турков, и достиже их въ край Козмин буков, и възят бога вышняго на помочь, и удариша на них у четверок мѣсяца охтябрия 26, и милостия божия и молитвами прѣчистья богоматре и молением святаго и славного великомученика и мираточиваго Димитрия възможе господинь Стефан воєвода тогда и разбиша их, и тако погнаша их пряз Буковину Козминова, убиваящи и сякущи» [3, с.33]. Особливо великих втрат завдали відступаючим польським колонам загопи валахів, турків, татар та місцевих селян [5, с. 147; 9, с.53]. Всього король втратив 11 тис. чол. [31, с.140-141]. Звістка про ці події набула розголосу по сусідніх країнах, завдяки чому назва «Буковина» стала широко відомою [5, с.147; 1, с.753]. Принагідно варто відзначити, що особистої участі в битві воєвода Штефан не брав, оскільки, як повідомляє молдавський хроніст Ніколає Костін, не міг пересуватися верхи, а їхав на санях, з огляду на старе поранення в ногу та подагру [6, с.130].

Херубін Гневош в битві під Сучавою в 1497 р. (акварель)

Зібравши рештки свого війська біля с. Козмина, король попрямував до Чернівців [9, с.53; 6, с.131]. На допомогу йому зі Снятина поспішало 600 мазовецьких кіннотників. Молдавський воєвода направив проти нього загін на чолі з великим ворніком Сімкою Болдором, який 29 жовтня розгромив мазовшан під Ленківцями [3, с.33; 5, с. 204; 6, с.132]. Проте того ж дня до короля пробився кількатисячний загін литовської кінноти на чолі з маршалком С. Кишкою (сам великий князь литовський Олександр Ягеллончик з головними силами литовського війська внаслідок демаршу великого князя московського Івана III участі в поході свого брата не брав). Ворніку Болдору не вдалося зупинити його під Шипинцями. 30 жовтня коронне військо з боями перейшло Прут, а 31 жовтня король був уже в Снятині, а звідти поїхав до Львова [13, с.65-66; 5, с.205].

Після цього воєвода Штефан розпустив військо, а в день св. Миколая у м. Гірлеу, як пише літописець, «гостба велия сътвори всьям боляром своим от велия же и до мала и витяжи мнози тогда постави и съ дарми многоцянми тогда даровав их каждо по достоанию их» [3, с.33]. А в Сучаві, на згадку про Козминську перемогу, за свідченням інтерпелятора літопису Г. Уреке Місаїла Келугерула, воєвода звелів збудувати церкву св. Дмитрія [9, с.54; 25, с.399] (рештки цього храму були розкопані археологами 1954 року в тій частині міста, яку колись називали Шипот. За планом цей храм нагадував церкву в Мілішівцях) [18, с.26].

Легковажний похід Яна Ольбрахта в 1497 р. на Молдавію мав для Польщі подальші тяжкі наслідки. У 1498 р. турецько-татарське військо на чолі з Балі-беєм Малкоч-оглу спустошило Поділля і Галичину [13, с.66]. Загони Штефана також здійснили кілька нападів на територію Польщі,

зайняли Покуття [24, с.62-63]. До Молдавії було виведено близько 100 000 полонених [9, с.55].

Лише у 1499 р., за посередництва Угорщини між Штефаном Великим та Яном Ольбрахтом було укладено мир. Молдавія як рівноправна сторона залучалася до польсько-угорського союзу проти турків. Польський король гарантував Штефанові та його наступникам необмежене володіння Молдавською землею, зобов'язувався не прихищати противників господаря у своїх володіннях, надати йому притулок у разі вигнання туркам, а суперечки між жителями обох країн повинні були вирішуватися прикордонними старостами [5, с.147; 13, с.66-68; 19, с.131-133]. Одночасно Штефан домігся від Польщі поступки прикордонних сіл Руське-Довгопілля, Путила, Розтоки, Вижниця, Іспас, Мілієве, Вилавче, Карапчів, Замостя, Вашківці та Волока, розташованих по правому березі р. Черемош, які, за словами хроніста І. Некулче, були подаровані королем послу воєводи великому логофету І. Теутулу. Ці місцевості були включені до складу Чернівецької волості [7, с.11].

Отже, завершальна фаза правління воєводи Штефана Великого була позначена військовим конфліктом з королем Польщі, який намагався відновити свій сюзеренітет над Молдавією. У 1497 р. господар організував ефективну відсіч війську польського короля Яна Ольбрахта, яке вторглося до Молдавського воєводства і намагалось захопити воєводську фортецю в Сучаві. Вміла оборона гарнізону, організована портарем Лукою Арбуре, а також використана Штефаном тактика «випаленої землі» та допомога сусідів, дозволили молдавському воєводі перехопити стратегічну ініціативу і змусити польського короля підписати перемир'я з Молдавією. Проте порушення його умов з боку відступаючого польського війська спричинилося до поразки короля Яна Ольбрахта у Козминському лісі. Мирний договір 1499 року відновив відносини між Польщею та Молдавією на засадах рівноправ'я і не містив згадок про будь-який васалітет. Незалежність і рівноправність Молдавського воєводства як суб'єкта в міжнародних відносинах визнала й Угорщина. Крім того, за результатами польсько-молдавської війни 1497 – 1499 рр., Молдавія включила до своїх володінь Русько-Довгопільський окіл. Таким чином молдавсько-польський кордон у Карпатах стабілізувався по р. Черемош.

Джерела та література: 1. Гваньїні О. Хроніка європейської Сарматії. – К., 2007; 2. Кантемир Д. Описание Молдавии. – Кишинев, 1973; 3. Славяно-молдавские летописи XV – XVI вв. – М., 1976; 4. Bielski. Kronika Polska // Portret in cronica: Stefan cel Mare si Sfant (1504-2004). – Suceava, 2004. – P. 196-206; 5. Cronica Moldovei de la Cracovia. Sec. XIII – inceputul sec. XVII. – Bucuresti, 2006; 6. Costin N. Letopisetul Tarii Moldovei de la zidirea lumii pina la 1601 si de la 1709 la 1711. Opere. – Iasi, 1976; 7. Neculce I. Letopisetul Tarii Moldovei si o sama de cuvinte; 8. Suceava: file de istorie. Documente privitoare la istoria orasului 1388 – 1918. – Bucuresti, 1989. – Vol I.; 9. Ureche G., Costin M.,

Neculce I. *Letopisecul Tarii Moldovei...*: Cronici. – Ch., 1990; **10.** Wapowski V. *Chronicorum [...] partem posteriorem 1480-1535 // Portret in cronica: Stefan cel Mare si Sfint (1504-2004)*. – Suceava, 2004. – P. 176-191; **11.** Балух О. Польсько-молдавська війна 1497 – 1499 рр. // Наукові зошити історичного факультету: Збірник наукових статей. – Львів, 2008. – Вип. 9-10. – Ч. 1. – С. 57-66; **12.** Купша И. Вклад Штефана Великого в развитие румынского военного искусства // Страницы истории румынской армии. – Бухарест, 1975. – С. 76-89; **13.** Масан О.М. Буковина як об'єкт міжнародних відносин з давніх часів до 1774 р. // Буковина в контексті міжнародних відносин (з давніх часів до середини ХХ ст.). – Чернівці, 2005. – С. 9-168; **14.** Масан О. Німецькі рицарі в лісах Буковини: трагічна осінь 1497 року // Буковинський журнал. – 1998. – Ч. 1. – С. 79-89; **15.** Стати В. Штефан Великий, Господарь Молдовы. – Кишинёв, 2004; **16.** Стоическу Н. «Большое войско» в Валахии и Молдавии в XIV – XVI веках // Страницы истории румынской армии. – Бухарест, 1975. – С. 57-68; **17.** Borzemski A. *Sily zbrojne w woloskie wojnie Jana Olbrachta*. – Lwow, 1928; **18.** Caprosu I. *Veche catedrala mitropolitana din Suceava. Biserica Sfintul Ioan cel Nou*. – Iasi, 1980; **19.** Cazan I. *Dusmanii de temut, aliati de nadejde: Tarile Romane in epoca lui Stefan cel Mare in contexul politicii Central Europe*. – Bucuresti, 2004; **20.** Czamanska I. *Moldawia I Woloszczyna wobec Polski, Wegir I Turcji w XIV i XV wieku*. – Poznan, 1996; **21.** Engel J.H. *Geschichte der Moldau und Walachen. Nebst der historischen und statistischen Literatur beyder Lender*. – Halle, 1804; **22.** Epure V.-A. *Quelques considerations sur les relations entre la Moldavie et les tatars le long du xv-eme siecle de la perspective des sources historiques // Codrul Cosminului*. – 2007. – Nr. 13. – P. 57-75; **23.** Fischer E. Kozmin. *Zur Geschichte des polisch-moldauischen Kriges im Jahre 1497* = Фішер Е. Козмин. До питання про історію польсько-молдавської війни 1497 року. – Чернівці, 2004; **24.** Giurescu C.C. *Istoria romanilor*. – Bucuresti, 2003. – Vol. II; **25.** Gorovei S. *Gesta Dei per Stephanum voievodam // Stefan cel Mare si Sfint. Atlet al credintei crestine: simpozion: Putna, 2004*. – Suceava, 2004. – P. 389-414; **26.** Husar A. *Dincolo de ruine: cetati medievale*. – Iasi, 2003; **27.** Iorga N. *Istoria lui Stefan-cel-Mare*. – Bucuresti, 2004; **28.** Matei M.D. *Contributii arheologice la istoria orasului Suceava*. – Bucuresti, 1963; **29.** Papacostea S. *De la Colomea la Codrul Cosminului (Pozitia internationala a Moldovei la sfarsitul secolului al XV-lea) // Portret in istorie: Stefan cel Mare si Sfint (1504-2004)* – Suceava, 2003. – P. 458-495; **30.** Papacostea S. *Relatii internationale ale Moldovei in vremea lui Stefan cel Mare // Portret in istorie: Stefan cel Mare si Sfint (1504-2004)* – Suceava, 2003. – P. 516-554; **31.** Papee F. *Jan Olbracht*. – Krakow, 1999; **32.** Romstorfer K.A. *Cetatea Sucevei*. – Bucuresti, 1913; **33.** Rosetti R. *Istoria artei militare a romanilor pana la mijlocul veacului al XVII-lea*. – Bucuresti, 2003; **34.** Schmidt W. *Suczawa's historische Dankwurdigkeiten von der erste historischen Kenntnis, bis zur Verbindung der Bukowina mit Oesterreich*. – Czernowitz, 1876; **35.** Slapac M. *Cetatii medievale din Moldova (mijlocul sec. al XIV-lea)*. – Ch., 2004; **36.** Xenopol A.D. *Istorie romanilor din Dacia Traiana*. – Iassi, 1889. – Vol II. – Partea I. *Istorie Medie*.